

Регулациите за банките в новата COVID-19 реалност

За разлика от финансовата криза през 2008 г., този път банките не са източник на проблема. Но, както се изрази Андреа Енрия, Председател на Надзорния Съвет на ЕЦБ „...трябва да създадем такива условия, че банките да бъдат част от решението“.

В динамично развиващата се криза, Базелският Комитет, Европейската Централна Банка (ЕЦБ) и Европейският Банков Орган (ЕБО) реагираха със серия от изявления и пояснения, като надграждаха своите указания в оперативен порядък.

Още на 12 март 2020 г. ЕЦБ излезе със становище, че следва да се предприемат поредица от стъпки, за да могат банките да продължават да изпълняват ролята си във финансирането на реалната икономика, тъй като икономическите ефекти от коронавируса са очевидни и очакванията са да бъдат съществени за много сектори.

Регулаторните отговори за справяне с предизвикателствата на COVID-19 могат най-общо да се обобщят в четири направления:

1. Облекчение на капитала и ликвидността

Целта на капиталовите и ликвидните буфери е да позволят на банките да издържат на стресови ситуации. Исторически, след кризата от 2008 г. Базелските стандарти бяха сериозно ревизирани.

Базел III е първата вълна от промени, влизаща в сила през 2010 г. Те включват допълнителни изисквания за капитал и ликвидност, които по своята същност имат за цел да се използват в периоди на стрес. Това са предпазеният капиталов буфер (CCB), антицикличният капиталов буфер (CCyB) и буфери за системно важни банки. Бяха въведени и регулаторни изисквания към ликвидността – коефициентът на ликвидно покритие (LCR) и нетният коефициент на стабилно финансиране (NSFR).

Следващата вълна от промени, познати като Базел IV, има за цел да прецизира и подобри измерването на различните рискове. Поради кризата с COVID-19, въвеждането на Базел IV се отлага с 1 година до 1 януари 2023 г.

ЕБО препоръчва на националните надзори да използват пълноценно, когато е подходящо, гъвкавостта, вградена в регулаторната рамка за подкрепа на банковия сектор.

В нашия контекст БНБ оповести, че отлага планираното увеличение на антицикличния капиталов буфер (CCyB) през 2020 и 2021 г. Понастоящем изискването за този буфер е 0,5%, а от 1 април беше планирано да стане 1%, съответно от 1 януари 2021 г. - 1,5%.

С цел да се поддържа стабилна капитализация в банковата система, ЕБО настоятелно призовава всички банки да се въздържат от разпределяне на дивиденди или обратно изкупуване на акции, което води до разпределение на капитал извън банковата система.

Друга съществена мярка в посока облекчаване капитала и ликвидността на финансовите институции са предложените промени в Регламента за капиталови изисквания.

Поради необходимостта от подходящ отговор на пандемията от Covid-19, Европейската комисия публикува предложение за изменение на Регламента за капиталови изисквания, насочено към подкрепа на банковия сектор. Документът е предложение, но се планира комисията да публикува окончателната версия на този документ през юни 2020 г.

Преходните разпоредби на Регламента за капиталови изисквания позволяват на институциите да добавят обратно към своя общ капитал от първи ред (СЕТ1) част от всяко увеличение на провизиите поради въвеждането на МСФО 9. В контекста на пандемията COVID-19 преходният срок е променен само за динамичния компонент (нов петгодишен преходен период 2020-2025). Референтната дата за всяко увеличение на провизиите, които биха били предмет на разширените преходни договорености, е преместена от 1 януари 2018 г. на 1 януари 2020 г., тъй като от тази дата допълнителните загуби, понесени от институциите, вероятно ще бъдат свързани с пандемията COVID-19. Регламентът за капиталови изисквания позволява на институциите, които са избрали преди това да не използват преходните разпоредби, да променят това решение по всяко време през преходния период, след предварително одобрение от техния компетентен орган.

Правилата за коефициента на ливъридж са променени по отношение третирането на експозиции към централната банка.

Допълнителният буфер за глобално съществени кредитни институции (G-SII) се отлага от 1 януари 2022 г. на 1 януари 2023 г.

Основните моменти на предложението за промяна на Регламента за капиталови изисквания са третирания, които бяха одобрени и публикувани да влязат в сила през юни 2021 г., но поради позитивния им ефект за банките са предложени за авансово прилагане:

а. По-ниско рисково тегло (35% рисково тегло) за експозиции на дребно - заеми, предоставени на пенсионери или служители с постоянен договор срещу безусловното прехвърляне на част от пенсията или заплатата на кредитополучателя на кредитната институция;

- б. Допълнителен подкрепящ фактор 85% за експозиции към малки и средни предприятия (МСП);
- в. Допълнителен подкрепящ фактор 75% за експозиции към предприятия, които оперират или финансират структури или съоръжения, системи и мрежи, които предоставят или поддържат основни обществени услуги;
- г. Софтуерните активи, чиято стойност не се влияе съществено от несъстоятелността или ликвидацията на институцията, не следва да подлежат на приспадане от капиталовата база от първи ред. Прилагането на правила относно освобождаването от отчисления от първи ред на разумно оценени софтуерни активи е ускорено до датата на влизане в сила на регулаторните технически стандарти (вместо 12 месеца след тази дата).

2. Гъвкавост при пруденциалното третиране

Финансовите институции следва да се фокусират върху основните си операции по време на пандемията COVID-19, а ЕБО подчертава необходимостта кредитните институции да акцентират своите усилия в ефективното управление и готовността за кризи. В този контекст плановете за възстановяване, които имат за цел възстановяване на финансовата и икономическата жизнеспособност на институциите в условия на стрес, трябва да бъдат динамично преглеждани и актуализирани, за да бъдат приложени навреме и ефективно, ако е необходимо.

Важно е да се отбележи, че надзорните органи считат актуализирането на Вътрешен анализ на адекватността на капитала (БААК), Вътрешен анализ на адекватността на ликвидността (ВААЛ) и Плана за възстановяване за ключов механизъм за оценка на стабилността и подготовката за кризи на финансовата система. В тази връзка ЕЦБ вече е поискала от под-надзорните си банки в Евророната актуализация на тези документи с ефекта от COVID-19 в кратки срокове (1 юли 2020 г.). Възможно е и други банкови регулатори, извън Евророната, да изискат актуализиране на тези документи с ефекта от кризата.

ЕБО отлага докладването на първите данни за пазарен риск в съответствие с Пълния преглед на трейдинг портфейла според стандартизирания подход (Full Review of Trading Book- Standardised approach (FRTB-SA)) за септември 2021 г.

И по една от важните теми – класифицирането на експозиции като реструктурирани или в неизпълнение - ЕБО пледира към гъвкавост при определяне и класифициране на експозиции като реструктурирани или в неизпълнение, когато банките прилагат мерки по мораториум в контекста на COVID-19. В тази връзка на 2 април 2020 г. ЕБО публикува **Насоки при прилагането на публични и частни мораториуми в плащанията в контекста на COVID-19 кризата.**

Насоките разширяват определението за неизпълнение и класификацията за реструктуриране, залегнало в Регламента. Най-общо насоките третират следните теми:

Общи

- Остават в сила изискванията за класифициране на експозиции като реструктурирани и в неизпълнение;

- ❑ Законодателните и незаконодателни схеми за мораториуми, въведени в отговор на пандемията COVID-19, не са специфични за кредитополучателя, тъй като те имат за цел да се справят със системните рискове, които възникват в икономиката на ЕС;
- ❑ Институциите трябва да продължат да идентифицират адекватно ситуациите, в които кредитополучателите изпитват финансови затруднения и да ги класифицират в съответствие със съществуващия регламент. Това е от решаващо значение за предоставянето на вярна информация за качеството на портфейлите на банките и за да се гарантира, че институциите са адекватно капитализирани;
- ❑ ЕБО ще идентифицира всички необходими изисквания за краткосрочно отчитане и оповестяване с цел да следи за прилагането на мерките, въведени срещу COVID-19, и заемите, които попадат в обхвата на настоящите насоки, отчитайки принципите на пропорционалност и ефикасност при настоящите обстоятелства.

Условия на мораториумите

- ❑ Условия на които следва да отговарят общите мораториуми така, че да не се задейства класификация като реструктурирани:
 - мораториумът да е отговор на пандемията – обявен и приложен преди 30 юни 2020 г.;
 - мораториумът трябва да е всеобщо приложим;
 - мораториумът трябва да се прилага за широк кръг длъжници – специфичен клас или подклас експозиция (търговия на дребно, МСП и т.н.), продукт или регион;
 - не е задължителен, необходимо е да се подаде заявление – трябва да се вземе решение преди 30 юни 2020 г.;
 - един мораториум предлага еднакви условия;
 - мораториумът променя само плана на плащания - спира, отлага или намалява плащанията в ограничен период от време;
 - не се отнася за нови заеми, отпуснати след започването на кризата - съществуващи кредитни линии или подновяване на револвиращи кредити не се счита за нов заем.
- ❑ Мораториумът не следва да се прилага за длъжници въз основа на тяхната кредитоспособност. Например, не е приемливо мораториумът да се прилага само за длъжници, включени в списъка за наблюдение или тези клиенти, които са имали финансови затруднения преди началото на пандемията на COVID-19, тъй като това ясно би довело до класификация като реструктурирани. И обратно, обхватът на мораториума може да се ограничи до изрядните длъжници, които не са изпитвали затруднения за плащане преди прилагането на мораториума.

Вероятност за плащане

- ❑ Банките следва да продължат да прилагат своите нормални политики за редовен преглед на вероятността за плащане – обикновено автоматизиран подход за експозиции на дребно и анализ за корпоративни експозиции;
- ❑ Ако планът за плащане е преразгледан поради прилагането на мораториума, оценката на вероятността за плащане следва да се основава на новия план;
- ❑ Наличието на всякакво редуциране на кредитния риск (напр. държавни гаранции) не освобождава банката от задължението да извършва оценка на вероятността за плащане на длъжника да плаща или да се отразява на този анализ.

2. Оперативни облекчения по отношение на надзора

Третата група от регулаторните отговори в помощ на банките за справяне с предизвикателствата от кризата са оперативни облекчения по отношение на надзора.

Общоевропейският стрес–тест, планиран за 2021 г. се отлага, за да позволи на банките да се съсредоточат и да гарантират непрекъснатост на основните си операции, включително и подкрепа за своите клиенти.

ЕБО препоръчва на националните надзорни органи да планират надзорните си дейности, включително проверки на място, по прагматичен и гъвкав начин и евентуално да отложат тези, които не са от съществено значение. Този подход включва и отлагане на съществуващите срокове за отстраняване на препоръки от предходни надзорни инспекции.

За да подкрепи фокусирането на банките върху ключовите операции и да ограничи несъществените искания в краткосрочен план, ЕБО ще преразгледа всички активности, изискващи данни от банките. Насърчават се компетентните органи и органите по реструктуриране да отложат сроковете за някои елементи на надзорната отчетност, без да се излага на риск достъпа до важната информация, необходима за внимателно наблюдение на финансовото и пруденциалното положение на институциите.

В допълнение, на 22 април ЕБО излезе с изявление относно как принципите на ефективност, гъвкавост и прагматизъм ще се прилагат в Процеса на надзорен преглед и оценка (SREP). SREP 2020 г. може да не включва задълбочена и всеобхватна оценка на всички рискове и уязвимости на институциите. За някои елементи на SREP, за които се счита, че не са пряко засегнати от кризата или за които няма налична нова подходяща информация, предходната надзорна оценка може да бъде запазена.

3. Избягване на процикличност при МСФО 9

Последната група от мерки е свързана с препоръки по отношение прилагането на МСФО 9. Банките трябва да отдават по-голяма тежест на дългосрочната стабилна перспектива, когато се оценяват кредитни загуби, за да се избегне прекомерната процикличност.

ЕЦБ ще предостави централизиран макроикономически сценарии за подпомагане на банките при прилагането на МСФО 9.

Изложените мерки и облекчения за финансовия сектор са само част от целия арсенал от насоки и становища, които се публикуват в последните няколко месеца. Основната цел на регулаторните органи е за се запази стабилността на банковите системи, да се подкрепят банките в ролята им да финансират реалната икономика и да се ограничи прехвърлянето на негативните ефекти от реалната икономика към банковия сектор.

Екатерина Христова

**Старши мениджър,
Банков и регулаторен риск
Делойт България ООД**